I. évfolyam 2 szám. N.-Várad, 1874. april 22.

Előfizetési árak:
Helyben kihordás nélkül 1 évre 5 frt. — kr.
„ „ „ ½ „ 2 „ 50 „
„ „ „ ¼ „ 1 „ 50 „
Vidékre vagy helyben kihordással:
1 évre 6 frt. — kr. ½ évre 3 frt. — kr.
¼ évre 2 frt — kr.
Szerkesztő és kiadói hivatal:
N.-Várad, felső Pecze-utcza, 89-dik sz. a.
Előfizethetni
minden postahivatalnál, utalványlapok által.

POLGÁR.

társadalmi, közgazdászati s vegyes tartalmu heti lap.

Egyes szám ára 10 kr.

Hirdetesi dij:
Hat hasábos petit sorért 6 krjával.
Nyilttér:
Öt hasábos petit sorért 30 krjával.
Bélyeg-dij minden beigtatásért külön 30 kr.
Kéziratok vissza nem küldetnek.
Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.

Előfizetési felhivás
a
POLGÁR
czimü
társadalmi, közgazdászati s vegyes tartalmu heti lapra.

Előfizetési feltételek: Helyben kihordás nélkül: egy évre **5 frt.**, fél évre **2 frt. 50 kr.**, negyed évre **1 frt. 50 kr.** — **Vidékre** vagy helyben **kihordással** egy évre **6 frt.**, félévre **3 frt.**, negyed évre **2 frt.** — **Előfizetések vidékről utalványi lapok által eszközölhetők**, melyeken az előfizető neve, utolsó posta és az előfizetés tartama pontosan kiteendők. Minden, a **„Polgár"** szellemi vagy anyagi kezelését illető küldemény a szerkesztő-kiadói hivatalhoz czimzendő. (N.-Várad, Felső Pecze-utcza, 89-dik szám.) A **„Polgár" hirdetési rovatába** szánt közleményeket a kiadóhivatallal összeköttetésben levő **Első n.-váradi ügyvédi és ügynöki iroda** kezelendi.

N.-Várad, 1874. April hó.

HOLNAPY ÁKOS
kiadó tulajdonos és felelős szerkesztő.

Nagyvárad, április 18.

Egy bizonyos czél, melyre mindannyiunknak törekedni, már születésünkkel öröklött kötelességünk, a legközelebb lefolyt évtized alatt csaknem zaklatólag ösztönzé az emberiséget arra, miszerént ne csupán a kényelmünkre szükséges czikkek megszerzése legyen minden tetteinknél fő óhajtásunk, hanem egy magasztosabb szellem lengjen át egész lényünkön, mely kiemelve ezt a mindennapiasság korlátoltabb helyzetéből, elég önállóvá tehesse az önzés és elfogultság legyőzésére, hogy igy minél inkább lehessen alkalmunk *megszokni azt*, miszerént a társadalmi életben csaknem mindennemü nyilvános müködésünket a körültünk élő nép szokásai s törvényeihez akép alkalmazzuk, hogy mig egy részt magunk javát előmozditani törekszünk, addig másoknak jogait se csorbitsuk, s embertársaink hátrányára ne legyünk.

S ama bizonyos czél mely mindenki előtt láthatlanul lebeg, s melynek elérhetése kinek kinek saját igyekezetétől függ, mert ez által a hozzá szükséges eszközöket megszerezheti; — s eme magasztosabb szellem, mely annyira tágkörü müködésre jogositja fel az illetőket, időnként szolgáltatván eszközt arra, hogy magukat hivatásukban minél inkább tökéletesbithessék; — nem egyébb mint igen szép ösztönei a nemzeti müvelődés előhaladásának.

S épen azért, mert fokonkénti tökéletesbülésünket tekinthetjük legfőképen társadalmi s egyéni jólétünk előmozditó eszközének; egy alkalmat sem szabad elmulasztanunk ez irányban arra nézve, hogy emberi méltóságunkról megfeledkezve, polgári kötelességünket megszegni kénytelenittessünk.

S ha talán a társadalmi-életben oly ügyek merülnének fel, melyeknek minden iránybani megbirálása egyéni körünket tul haladná, hallgassuk meg a nemzetnek nagyobb, s tehetségesebb férfiait, s bizonyára nem fogunk vakon rohanni oly tömkelegbe, melynek kiegyengetésétől nemcsak egyéni, de társadalmi jólétünk, vagy esetleg bukásunk függ.

Emlékezzünk csak hazánk egykori dicső fia Széchényi grófra, ki megjósolá, miszerént: „Magyarország nem volt, hanem lesz", s bár e jóslat mint tapasztaljuk óránkint siet megvalósulásához; mind a mellett ha mi elfogultan oly heveskedésekbe bocsátkozunk, melyek életbe vágóbb ügyeink óhajtott megoldását veszélyeztethetnék, nemhogy hasznára lennénk a társadalomnak, hanem azt alapjában megingatni szegődünk eszközökké. Legyünk tehát összetartók, s vezessen benünket minden ügyeinkben az egyetértés, mely nélkül egy nemzet társadalmi élete mételyezett, s fogékony nem lehet az önállóságra.

Ösmerjük el mindenkinek egyéni jogait, s az ugyanegy ügybeni többféle nézeteknek eszmecsere utján igyekezzünk egy irányt, s egyöntetüséget szerezni.

Legyünk számitók és előre vigyázók midőn egyes társadalmi törekvésünk keresztül vitele könnyen jelenlegi állásunkat is veszélyeztethetné, — csak azért mert helyzetünket jobbal felcserélni ohajtjuk, ne tegyük ki szerencse koczkájára még a jelent is, hanem szerezzünk érvényt annak, amit az irás is mond, hogy „Egy akol és egy pásztor", vagyis legyen egyenlőség, s összetartás közöttünk, mert csak e két tulajdon egyesitendi bennünk az erőt, s teend méltókká minél erősb polgári jogok szerzésére.

— **A nemzet szégyene.** A lajtán tuli közoktatásügyi miniszter kinyilatkoztatta, hogy a magyar középtanodák érettségi bizonyitványait érvényteleneknek tekinti, főkép azon okból, mert bizonyos magyarországi határszéli protestans gymnasiumban azokkal állitólagos visszaélések követtettek el. E vád nem czáfoltatott meg s jól tudják olvasóink is, hogy ezen bizonytványok s még inkább a magán vizsgák miatt elkövetett visszaélések gyanuja több magyar középtanodára sulyosbul. Fog-e az uj törvény, ha ugyan egy ember élet alatt érvénybe lép, e bajon segiteni, avagy középtanodáink ezen rosz hire a nemzet szégyenére állandóan fenmarad.

— **Néhai Török János** hagyományából közöljük az alább következő két levelet, mint egyik érdekes adalékát szabadságharczunk történetének, melynek már mindjárt elején hiányzott amaz egyetértés és egyöntetü eljárás az intézők között, mely egyedül vezethette volna sikerre törekvéseiket. E két okmány igy hangzik: „Katona Miklós őrnagy ur vezénylete alatt álló s az ország védelmére Pestnek irányzott czeglédi felkelési sereg mellé vezérlő s rendelkező biztosul ezennel Török Jánost nevezem ki. Kossuth Lajos, országos biztos. — U. i. Minden közbeneső hatóságoknak, helységi előljáróknak s tisztviselőknek a legszorosabb hadi felelősség alatt szoros engedelmességet parancsolok. Kossuth Lajos orsz. biztos. (P. H.) — Ez okmány szerint tehát a czeglédi felkelő sereg sept. 24-kén még Pest felé volt indulandó. — Ime a másik igy szól: „Nyilt Rendelet. Mely szerint Török János ur ezennel megbizatik, hogy a Czegléden összevonult nemzetőrség azon részét, mely Vecsén van, Kun-Szent-Miklósra inditván, annak élelmezését megrendelje s Katona őrnagy urat vett szóbeli parancsaim szerint utasitsa. Egyszersmind pedig intézkedjék, hogy a többi Czegléden összejövő felkelő sereg egyenesen Kun-Szent-Miklósra vegye utját, melynek is elszállitásáról s élelmezéséről Kun-Szt-Miklósig gondoskodni ezennel kötelességévé tétetik. Minek következtében tehát a közbeneső hatóságok ezennel oda lesznek utasitandók, hogy Török János urnak ebbeli intézkedéseit mindenben pontosan teljesiteni kötelességöknek ismerjék. — Budapest sept. Batthyányi Lajos s. k.

— **A pénzügyminiszteriumban,** mint az „Ung. Cor." mondja — élénk tevékenység uralkodik. Mindazon pontok, melyek a kilenczes albizottság munkálatában a pénzügyminiszteriumra vonatkoznak, kérdésbe foglalva az egyes osztályokhoz utasittattak. Ezek a kérdésekre tüzetesen és számszerüleg felelni s a legtöbb esetben az illető szolgálati ág uj szervezéséről jelentést tenni tartoznak. E szerint lehető pontossággal constatáltatni fog, hogy a kilenczes albizottságnak mely javaslatai keresztülvihetők, hogy a közigazgatás körül minő egyszerüsités és megtakaritás lehetséges. Ezen alapokon fog Ghyczy p. ü. miniszter a képv. ház elé terjesztendő nagy expose-jában jelentést tenni.

Közép birtokos osztály.

(Falusi levél.)

Távol a városi zajtól egészen más szinben látja az ember az életet, s azért előre is bocsássanak meg önök, ha egy némely nézetemben talán különös ragaszkodást találnak oly eszmék iránt, melyek a városi „usus" alapszabályaival nem egyeznek.

Szükebb kerete van talán a mi kis világi bölcsességünk láthatárának, de hát azért nem árt, ha meghallgatjuk egymás véleményét, s aztán van elég alkalom arra, hogy kölcsönösen kapaczitáljunk.

Mert csak azért, hogy többet fogtag a falusi ember ekeszarva mellett, mint a stylussal, — — egy némely dologban még is lehetnek olyan nézetei, melyek természetes épségük által éppen olyan hasznot hajthatnak a közjónak, mint sok ember pennája, mely csak hiréből ismeri egyik s másik olyan ügyét, mely tényező a nemzet boldogsága és a haza felvirágoztatása körül.

Igaz ugyan, hogy a falusi ember sok olyan hibával van, melyek amellett, hogy nehézkessé teszik, és ez által a módosult világkivánalmak szájizének nem felel meg, — e mellett még olykor olykor az is természetébe megy át, hogy egy és más dolog iránt akaratja ellenére is elfogultsággal viseltetik, s nem egy könnyedén simul össze azzal a mostani sallangós theoreticus életnézettel, mely az ő gyakorlatias irányával sehogy sem egyeztethető össze.

No de hiszen azért el ne riadjunk egymástól.

Én meg vagyok győződve, hogy önök nem fognak szabódni az iránt, hogy igazat adjanak azokban, miket elmondandó vagyok.

Önök magok is éppen olyan jól tudják, mint én, hogy korántsem hiányzik mi nálunk az akarat: jutni valamihez és valamire; sőt akkor sem mondanék valótlanságot, ha azt mondanám, hogy az uj generalioban a valamire és valamihez jutás vágya elhagyta mérsékelt határait, — s átcsapott arra a térre, a hol az arany borju imádása kezdődik.

És ez a nemzet szerencsétlensége. A tisztességes munkálódás nem ismeri az aranyborju-imádás vallását; az csak azt tudja, hogy a haza minden gyermekének, szent és elmulaszthatlan kötelessége, hogy ki ne vonja magát a mindenkit egyaránt terhelő közmunkálódás reá esé részéből.

A ki ezt nem ismeri el, az lehet aranyborju-imádó, de korán sem hasznos, productiv erő a nemzetgazdaság mezején.

Hiszen épen azt tapasztaljuk napjainkban, kogy vagy olyan emberekkel találkozunk, a kiknek „még" nem kedvezők a viszonyok eléggé, mert nem hoz minden percz, melyben egy lépést fáradoztak százezeres perczenteket; kik szeretnék az emberi munkaerőt, s a föld termőerejét kiszipolyozni, anélkül, hogy maguh „tőkehatalmuk" mozgósitásánál egyébbel fáradoznának anélkül, hogy meghálálnák az anyaföld jóságát egyszer, melyet ők tizszer kiméletlenül megraboltak; vagy pedig oly emberekre akadunk, kiknek „már" mindegy — akár igy, akár ugy, csak a legszigorubb értelmü existentiájuk legyen biztositva, — mit törődnek ők a többivel.

Innen van aztán, hogy hiába keresünk munkafelosztást nemzetgazdasági viszonyaink közepette. mert a productiv erők a helyett, hogy teljes arányban társulva müködének, irtóztatóan megoszlova oly aránytalanságban tömörülnek itt, ott és amott, hogy ép ugy veszik ki magukat, mint mikor az óra egyik kerekének 3—4 rovátkája egymás mellett elcsorbult, s rohamos mozgása egyszerre megcsendesül, majdt őrült sebességgel tovább folyik. Az ilyen óráról eszeveszett ember se tehetné fel, hogy pontosan jár, ha már annyi belátása nincs, hogy biz az előbb-utóbb meg is áll.

Ezért az örökös panasz, majd munkás kéz, majd munka, — egyszer pénzhiány, másszor termékhiányról. Ezért, hogy nincs életerős középosztály, csak semmittevő fertálymágnás, szegényedő nagy birtokos osztály, szipolyozó nagy árendások, tengődő gyárosok (?) — szédelgő börzejátékosok, actionär-ek, tudományos tudománynélküliek, qualificált proletárok, — s éppen a mire viszonyaink között oly nagy szükség lenne, a vagyonosodó kézmüves és közép birtokos osztály nincs sehol.

A nagy birtokosok nagy termelők, nagy bérlők nagy számmal találhatók ugyan, — de gazdasági rendszerük borzasztó; alig van egy pár ember az egész országban, ki rendes, a mostani igényeknek megfelelő gazdálkodást üzne.

Környékünkön (őszintén elmondhatjuk) talán nincs is jószág, a hol oly minden gazdasági ágra kiterjedő szakértelem, előrelátás, tapintat által kezeltetnék, mint a Blaskovics-féle uradalom. Hiszen maga Blaskovics ur bámulva és megilletődve vallotta be, hogy mióta birtokait Duka Marczel ur kezeli, a productio roppantul fokozódott és mégis viruló, elevenebb minden.

Persze, hogy az ilyen gazdálkodáshoz értelem, nagy gyakorlat, s a termő föld iránti nagy lelkiismeretesség, a productiv erők gondos összesimitása szükséges, hogy egymástól nem hogy elváljanak s összevissza derüre borura müködjenek, hanem hogy kezes legyen egyik s másikra nézve.

Igaz, hogy egy oly gazdaságban, mint a Blaskovics-féle, könnyebb eredményeket mutatni fel, mint kisebb, vagy közép birtokokban. Igen de hát csak megyénkben és vidékeinken is hány nagy birtok, és hány rettentő nagy arenda van püspökségtől, káptalantól, vagy mágnásoktól, a hol nem hogy eredményeket látnánk, de évek óta majdnem minden másod évi árenda, restantiának marad, — ha csak a birtokkezelő, vagy arendás neki nem gyürkőzik, s ez utolsó bérleti években ki nem szipolyoz mindent, a mi értékesithető, — persze a tulajdonos, vagy az utóárrendás nagy kárára.

Hogy lehetne hát alapját megvetni az észszerü gazdaságnak?

Az által, ha teljes arányokat hozva be nemzetgazdasági viszonyainkba, az egyes ágak minden szakmájában arra törekednénk, hogy helyes arányt teremtsünk, mire nézve nagy segédkezet nyujtana egy életerős, tekintélyes számu

---

TÁRCZA.

Crimen laesae majestatis.

— Genrekép. —

Irta:

Vacano Emil Mario.

— „Ki látott már szebb, egészségesebb arczot, mint minő az ifjué?... Orczái piros, pozsgások s alig lehetne azokat megcsipkedni... Ha mosolyog, rózsás ajkai megül a legszebb, legfehérebb fogsor kandikál elő... és szemében az ifjuság életöröme lángol... Termete szép és izmos, s a szemlélő azt vélné, hogy képes lenne e vén földtekét pólusaiból kiemelni, hogy vállaira helyezze... Tüzes, barna szemeiből az élet, az ifju tetterő sugárzik... bizonyitják azt ajkai, elárulják izmos karjai... Nemesen dobogó keblében a szenvedélyes, önfeláldozó szerelem lakozik... s büszke, méltóságteljes homlokán a dacz és önakarat trónol..... szóval, egy ifju, kinek látásán az ember szive az örömtől repes! A természet remekmüve!!...

És e szép ifju, egy börtön udvarában áll, melynek magas, tömör falai minden kilátást elzárnak...

Az egyenruhás börtönőr, ki az ifju igazolványait lapozgatja keresztül, végre a várőrnek adja át, ki, az erőteljes, élte tavaszában álló ifjunak kezeit nehéz békókkal csatolja össze... És e szomoru kalapácsütések versenyezni látszanak a fülemüle csattogásával, — mely kalitba zárva — a várparancsnok ablakában ugrándozik, — örülve a derült juliusi napnak...

A várőr ezután a börtöngondnoknak szolgáltatja át. — Öreg, összetört alak ez; testét szürke, majdnem bokáig érő kabát fedi; fején kék posztóból készült kucsma ékeskedik, mely azonban oly nagy, hogy egészen fülére esik... egy kis serte keménységü bajszon kivül semmi szőr sem fedi arczát; balkezéből a somfabotot, jobbjából pedig a börtönkulcsokat sohasem szokta letenni; talán nyughelyére, ágyába is magával viszi!?

Oh, mily nagyok és otrombák e kulcsok! És mégis, mégis, ki tudja, hogy hány „pillangót" tartanak fogva?!...

És mily büszkén, öntudatosan csörömpölnek!?

Egy ajtónál, a mely a földalatti egyesekhez vezet, a kis öreg emher megállott foglyával; a kezében tartott kulcscsomagból aztán a legnagyobbat, legotrombábbat és legrozsdásabbikat kereste elé...

A szép, életerős ifju a falhoz támaszkodik;... s mig a börtöngondnok reszketeg kezével a kulcsot keresgéli s azt a nyikorgó závárba illeszti — még egy pillantást vet az azurkék menyboltozat, és a tova szállingózó bárányfelhőkre...

A börtön fala megett már leáldozó napsugarak utóljára világitják meg telt, piros arczait... a játszi szellő negédesen lengeti barna, kondor fürteit... büszke, kifejezéstelen szemeit — melyek nem tudnak kétségbeesni — oly remény-, oly vágyteljesen hordozza körül... — — —

A börtöngondnok végre megtalálta a legrozsdásabbik, az igazi kulcsot... Nyikorogva — mintegy sirva — tárult fel a nagy és erős vasajtó... kézzel fogható setétség uralkodott belül... a börtöngondnok befelé tolta az ifjut... ki még egyszer lélekzett fel teljes erejéből... s egy szivet metsző sohajt hallatott, s azután recsegve, ropogva, sirva csukódott be utánna a nehéz ajtó.....

— — — — — — — — — — — — — — — Év, év után mult...

Az öreg börtöngondnok ez idő alatt elveszté hitestársát; hetekig elsiránkozott felesége sirja felett — mialatt a kezéből soha le nem tett börtönkulcsokkal iszonyuan csörömpölt... Kevéssel e veszteség után fiát — ki már mint hivatalnok müködött — kisérte örök nyugalomra... Csak a börtöngondnok nem akarja hivatalát itt hagyni... s némely vén asszony már azon hirt is kezdé terjeszteni, hogy az öreg meg van babonázva... de nem volt ugy; mert a sok év, mely vállait nyomta s a tengernyi szenvedés végre őt is megtörte és ő is elköltözött az árnyék világból...

Egy kiszolgált káplár foglalta el helyét s csörtete a vén kulcsokkal;... reggelenként estenként lemegy a czellákhoz megvizsgálni, vajjon rendben vannak-e a zárak!?...

Az uj börtöngondnok nőül veszi a parancsnok szolgálóját... családot kap... s gyermekei nagyra nőnek...

Egyszer aztán az uralkodóház egyik tagja eljegyzési ünnepét üli... s a hivatalos lap általános amnestiat tesz közé — a felségsértőknek.

A tömlöczajtók — mintegy hosszu álom után — ásitozva nyilnak meg...

— — — Ismét egy szép, tiszta, verőfényes juliusi nap van... a menyboltozat a legtisztább kék... a legkisebb felhőcske sincs rajta, melyben a szem megakadhatna... egy beláthatlan... végtelen az egész... a szem eltéved rajta mint egy galamb, midőn először hagyá el Noé bárkáját... A magas börtönfalak erősen körvonalozódnak a tiszta légben... A börtön udvarát foglyok töltik be... lánczaikat, békóikat veszik le kezük és lábukról... némelyek egy egy „éljent!" kiáltanak, de hangjuk rekedt, gyenge, beteg...

Legnagyobb részük könyeket huflat... nincs erejök máskép tejezni ki örömüket... Mások reszketnek, jajgatnak félelmükben... mert borzadnak azon gondolattól, hogy hol fognak ismét hazát találni?... Hol lelik fel a nőt... az anyát... a testvért... a házi tüzhelyet??! Ki halt meg kedveseik közül?... Kit hajtott a szegénység gyalázatba?... Nincs-e elpusztulva, romba döntve a csendes hajlék?... — — — Borzasztó kérdések, melyek imában szállnak felfelé, de honnét semmi felelet sem jő... csak a tiszta azurkék ég mosolyog le reájok...

Sok közülök oly gyenge, erőtlen, hogy alig tud felkelni a köről, melyre leült, midőn lánczait levették... s ha felállitják őket, a falhoz támaszkodnak, nehogy elbukjanak...

Most jő az utólsó szabadlábra helyezett a lépcsőkön felfelé... utána a börtöngondnok tipegett...

— „Ki látott már borzasztóbb arczot mint ez?... A megsárgult arczbőr, csak ugy fityeg le kiálló arczcsontjairól... A fénytelen, halotthoz hasonló, elüvegesedett szempár mélyen fekszik bent üregeiben... Az ajkaknak már nincs annyi erejök, hogy a fogakat eltakarják... és ez a halottarczuak oly borzasztó komikus jelleget kölcsönöz... mintha grimaceokat vágna és fogait vicsoritaná.... A test meg van hajolva, mintha hátgerincze tört volna ketté... Egy cseppet sem csudálkozik, midőn békóitól megszabaditják... A börtöngondnok tudatja vele: hogy szabad, és ő nem örvend rajta... Kérdik töle, hogy hova szándékozik, hova akar menni? s csak a kérdőre bámul, anélkül, hogy egy szót birna szólani... Pár percz mulva elsoványodott, csontos kezeit könytelt szemei elé teszi, s alig érthetően susogja:

— „El a világosságtól... A világosság fáj!"...

Megőrült...

A jószivü börtöngondnokné egy kis helyet akar neki adni, mig megtudják, hogy hová lehet „haza" küldeni... de a szabadlábra helyezett szegény ember félénk, rakonczátlan... a nap, a világosság egészen megzavarja... A gyermekek elől fut, igy nincs más hátra, mint visszavezetni börtönébe. — A börtöngondnok jelentést tesz az esetről s kérdi: mi tevő legyen vele?

Midőn ez ifjat „felségsértéssel" vádolák és elitéltek, egyedül, szülők, rokonok

köz és birtokos osztály, mely a fokozatot és a rendes átmenetet képezhetné a nagy birtok és nagy arendáról a kis birtokra, hogy ne állanának oly roppant elütő mértékben egymás mellett, mint napjainkban. E közép birtokos osztály sokat tehetne. U. i.

A nagy birtokok napjainkban vagy roszul kezeltetnek, s nem jövedelmeznek kellően; vagy kiaknáztatnak s ez még rosszabb.

A kis birtokok vagy nem produkálnak anynyit se, a mennyi a házi szükségletet fedezhetné; vagy csakis annyit produkálnak, de akkor rendesen roppantul alacsony igényei lehetnek az illető kis birtokos családjának, a mi pedig beteges viszonyokra mutat, és összeszoritott, kényszeredett életről tanuskodik.

Közép helyen áll a közép birtok, mely a házi fogyasztást fedezvén, piaczra is visz, gyarapodik, s gyarapodásában hivatva lenne arra, hogy a kis birtokot emelje, növelje, a roszul kezelt vagy kiaknázás által végleg megrontani készült nagy birtokot részben elsajátitsa, s azon már megszokott, eszélyesb rendszernek vesse alá, mely alatt a középbirtok felvirágzott s hatolommá fejlődött....

De nagy akadály áll utjában ennek az álomnak.

A nagy birtokok egyidő óta mind arrendákba esnek, és pedig oly arrendákba, melyek hosszu időkre levén kötve és pedig oly felek között, melyek egyike könyelmü főur, másika uzsorás tőzsér, az arrendák rendesen tulajdonná válnak. A mely birtok pedig egy ilyen uzsorásból lett arrendás és arrendásból lett birtokos kezére kerül — annak vége, ez a föld elveszett a nemzetgazdaságra nézve.

A kis birtok alig bir adóhátralékában eviczkélni. Ugy, hogy a kis birtokos falusi, ha az tőn is valami csapás lesz, nem lesz többé falusi kis birtokos, hanem az öszön be jön majd a városi „embervására“ napszámot keresni.

A közép birtok? Ha oly kezekben lenne, minőkben mi látni szeretnők, — segitne talán viszonyainkon. De az az osztály, mely most a közép birtokot prédálja, roppantul élhetetlen. — Arrendálni nem akar, mert ő a „maga ura“, — s addig pocsékolja a magáét, mig végre kipnsztulva mindenéből, kegyelem utján végig irnokoskodja a várost és vármegyét.

Ki ne ismerne rá erre a szerencsétlen osztályra, melynek neve:

A hajdani közép nemesség. Él e kaszt most is, de nem akar részt venni a termelés, a productiv munkásság semmiféle ágában, hanem mióta az urbéri munkásokat nincs joga járomban hajtani, azóta — pályázik minden hivatalra, akár „választás“ van — akár „kinevezés“. — a jószág pedig eluszik uzsorás kezébe.

Magyarország a szélsőségek hazája minden tekintetben: ugy a termelés, mint a felosztás és fogyasztásban. Mig a szélsőségek ki nem egyenlittetnek, — mig a valóban productiv szakpályák teljesen nem látogatvák, s igy a közép osztály és a közép birtokos osztály létre nem jő, — addig csak önmagunkat emésztjük; addig még ha jó termések lesznek is, — egyesek vagyonosodnak talán, de az ország mindig szegényülni fog.

Jövőben valamit a talusi kis gazdálkodás hiányairól.

(n.—r)

---

nélkül állott a nagy világban. — A tanács sokáig gondolkozott a felett is, vajjon joggal jár-e még neki a börtöni élelem? Némelyek azt javasolták, hogy egyszerüen tegyék ki az utczára!... Mit törődjenek ők egy elbocsátott fogolylyal? Hisz elég kegyelmesen bántak vele, midőn szabad lábra helyezték!... végre egy „józsiv“ számtanácsos azt indítványozta, hogy hagyják továbbra is a fogságban, hadd egye ott a kegyelem kenyerét, hiszen talán csak van joga hozzá?...

És mily büszkék lettek a tanácsbeliek, hogy ily nemeslefküséget vittek véghez!!... mily szép, hogy e szegénynek tovább is a fogházban lesz szabad maradnia, mignem a halál angyala, segitségére nem jő...

Az állam conto-könyvében pedig rovata felett: „Adomány, a magánpénztárból egy felségsértőnek,“ fog állani.

Felségsértés! Ugyan miből állott az ifju felségsértése?

Megmondjuk:

Egy gunyverset csinált az uralkodóház egy férfitagjára, kire azt mondották, hogy cretin lenne... E jó herczeg, satnyán pelyhedző szakállával, a mely azonban sohasem nőtte ki magát azzá... világos nagy halszemeivel, ki egész nap nem tett egyebet, mint hintaszéken ringatá magát... ncha egy könyvet véve kezébe... vagy néha titkárját meghallgatá, kinek beszédét azonban számba sem vette, nem értette meg; a jó herczeg mondom egy cseppet sem lett volna megsértve e költemény által; nem is olvasta soha... de az államügyész kötelességét végezte — ő helyette is... A herczeg távolról sem gyanitotta, hogy miatta egy ábrándozó, szellemdus, tehetséges ifju a börtönben senyved... hogy azzá lett a mi... hogy a hosszu szenvedés alatt eszét veszti... kinek a világosság fáj... a ki a gyermekek elől fut... s kit a börtönben tartanak vissza, mert nincs hazája... Kivel az állam kegyelemkenyerét ételik... ment felségsértő!...

* * *

Egy szép juliusi napon egy diszesen bekötött költeményfüzér akadt a herczeg kezébe... unalmasan lapozgatott benne, mig végre egy költeményt elolvasva, azt „felségesnek“ találta... Kétszer, háromszor olvasta keresztül, de sőt még meg is tanulta, olyan nagyon megtetszett neki... Megelégedetten vicsoritá fogait... évek, évtizedek óta e költemény tett reá, lelkületére valami benyomást....

A költeményfüzér a felségsértésért vádolt ifjué volt... a „felséges“ költemény pedig az inkriminált költemény. — — — —

Forditotta:

Guttmann József.

Az országházból.

Törvényjavaslat

a vaspályák által okozott halál vagy testi sértés iránti felelősségről és kártérit. kötelezettségről.

(A jogügyi bizottság módositásaival.)

1. §. Ha valamely, habár a közforgalomnak még át nem adott vaspálya üzeménél valaki életét veszti, vagy testi sértést szenved: az ez által okozott károkért az illető vaspálya-vállalat felelős, kivéve ha a vállalat bebizonyitja, hogy a halált vagy a testi sértést elháríthatlan esemény (vis major), vagy a megholtnak, illetőleg a sérültnek saját hibája okozta.

2. §. A vaspályavállalat kártérítési kötelezettsége az 1. §. eseteiben a következőkre terjed ki:

1. Testi sértés esetében a gyógyitás költségein kivül azon vagyoni hátrányokat is tartozik a vállalat megfizetni, melyek a sérülés következtében a sérültre annak ideiglenes vagy állandó keresetképtelenségéből, vagy keresetképességének csökkenéséből hárulnak.

2. Halál esetében a vállalat az előbbi pontban meghatározottakon kivül a temetés költségeit is tartozik megfizetni; azonkivül pedig ha az elhalt egyén valakinek eltartására vagy neveltetésére törvénynél vagy törvényes gyakorlatnál fogva volt köteles, ennek tartási és illetőleg neveltetési költségei is, a mennyiben azok a halálozás következtében tőle elvonatnának, a vállalat által fizetendők.

3. §. Oly szerződés vagy kikötés (szolgálati szabályok), mely által a jelen törvényben megállapitott felelősség előzetesen megszüntetik vagy megszorittatik: joghatályával nem bir.

4. §. A kártérités összegét a fenforgó viszonyok számbavételével a biró belátása szerint állapitja meg. Az elmaradt vagy csökkent keresménynek, illetőleg tartási és neveltetési költségnek megtérítése, amennyiben a felek egyezség utján másként nem intézkednek, mint havonkinti előzetes részletekben fizetendő évi járadék itélendő meg.

5. §. A kötelezett vaspályavállalat az évi járadéknak biróság általi megállapitása után is jogositva van annak megszüntetését vagy alábbszállitását kérni, ha azon körülmények, melyek a megállapitás indokául szolgáltak, lényegesen megváltoztak. Hasonlóul jogositva van azonban a megsérült is, az évi járadék felemelését, vagy ha az megszüntetett volna, annak ujabb megitélését kérni: ha azon körülmények lényegesen megváltoznak, melyek annak megállapitásánál, lejebbszállitásánál, vagy megszüntetésénél irányadók voltak.

6. §. A vaspálya-vállalat viszkereseti joga, a vasuti balesetért felelős közegei ellen, ezen törvény által nem érintetik.

7. §. A jelen törvény értelmében támasztandó kártérítési perek, azon c. f. kir. törvényszék előtt inditandók, a melynek területén a kereset alapjául szolgáló baleset történt.

8. §. Több kárvallottnak kártérítési követelései, melyek a vaspálya üzemében történt ugyanazon eseményből származó sérülések és illetőleg halálesetek folytán támasztatnak, egy keresettel is érvényesithetők.

9. §. A kártérítési követelések sérüléseknél a baleset bekövetkeztétől, halál esetében pedig a halálozás időpontjától számitandó 3 év alatt évülnek el.

10. §. A büntett vagy vétkes gondatlanság megbüntetésére vonatkozó törvények és szabályok a jelen törvény által nem érintetnek.

11. §. A jelen törvény 1. §-ában nem érintett károk megtérítésére nézve továbbra is a fennálló törvények, szabályok és gyakorlat követendő.

12. §. A jelen törvény kihirdetése után azonnal hatályba lép és annak végrehajtásával az igazságügyi, pénzügyi és közmunka s közlekedési miniszterek bizatnak meg.

Vidéki levelezés.

Debreczen, april hó.

— A „Tisza biztositó és jelzálogbank“ f. hó 10-én választmányi ülést tartott. Ez alkalommal elhatározoztatott, hogy a jelzálogüzlet, miután a pénzpiacz nyomott helyzete folytán a záloglevelek nem helyezhetők el, beszüntetnek, s csupán a biztositási ágak tartatnak fen. — A másfélévet magában foglalt, lefolyt üzletév, az általános mostoha viszonyok folytán 150,000 frt veszteséget mutat fel, melyben azonban a dijtartalékok is benfoglaltatnak. Nagy része van ezen veszteségben az eddigi két volt igazgató nem épen szerencsésnek mondható megválasztásának. Ezuttal azt hiszszük, ezen bajon gyökeresen segitve lett, a mennyiben ugyancsak ezen választmányi gyülésen Herman József, lett vezérigazgatóvá megválasztva. — Herman József kitünő szakférfi, s reméljük, hogy erélyes vezetése mellett a „Tisza“ rövid időn kiheverendi az eddig főleg szakértelem hiány miatt szenvedett veszteségeket. Az uj vezérigazgató még e hó folytánelfoglalja állását. A közgyülés f. é. máj. hó 18-ának délelőtti 9 órájára hivatott össze. Több oldalról lett azon hir terjesztve, hogy e biztositó intézet liquidálni fog, sőt határozott hirként közöltetett, hogy fenálló biztositásait egy más intézetnek adja át. Ezen hirek teljesen alaptalanok voltak, mert a szenvedett veszteség daczára a „Tiszabank“ ma is még oly tekintélyes pénzalappal rendelkezik, melyből még két más hasonnemü intézetet lehetne felállitani. Ezen hirek alaptalanságát a legvilágosabban bizonyitja a most megejtett igazgató választás, s a jelzálogüzlet felhagyásával az igazgatóság teljes erejével rajta lesz a biztositási üzletnek, minél szélesebb alapon leendő fejlesztésén. Óhajtjuk, hogy ezen tisztán magyar intézet minél előbb felvirágozzék.

Bécsből.

(Látogatás a **„hajléktalanok menhelyében“**.)

Már azt nem tudom, hogy csakugyan „bárónál“ kezdődik-e az ember, — de hogy hol végződik, ez alkalommal sikerült megtanulnom.

Bécsben megszokott dolog az, hogy éjfél táján a legtisztességesb ember is — a kocsmából — kávéházba megy. Igy voltam ezzel én is közelebb...

Egyszerre panslavintikus hangokat hallok, melyekből, miután füleimen megszürődtek, ki tudtam venni annyit, hogy Podiebrad és Holubár ékes nyelvéhez van szerencsém.

Egy lepcses ajku, cseh vándorlegény állott előttem az ő egész szánandóságában. Hogy pénze nincs, az látszott rajta; hogy a hüvös éjszakában az isten „szabad ege alatti kvártélyt“ nem nagyon tartja kellemesnek, azt széles ajkainak csukolódzása sokkal hamarább megértette velem, mint Podiebrad és Holubár muzsikális (értsd kintornális) szavai.

A cseh vándorlegény fázott — és beszélt, — s e kétféle szereplés összeegyeztetéséből mit sem gyanithattam egyebet, mint hogy „fedél“ iránt tudakozódik. Az ügy eléggé fontos volt — ő reá nézve — s miután sem elutasitani nem akartam, sem az esetet egymagam elintézni nem akarám, illőnek véltem Hermandad egy kósza szolgájának szakértői véleményéhez appellálni.

A rendőr nem felejtett el hivatalos pofát vágni, s a tényálladékot a helyszinén fölvéve, pártfogása alá vette a szélesajku, cseh vándorlegényt s utnak indult vele.

— Hová viszi? — kérdém.

— Ha velem jön az ur, megtudja — lőn a polizeiwidrig válasz.

Utnak indultunk.

A hold kibutt a fellegek mögül, s jót táplált arcza éppen ugy nézett ki, mint a rendőrileg pártfogásolt vándor. A hold mellett egy ezer szegletü, durva metszésü felhődarab kullogott. Annak még olyan polizei wiedrig, grotesque alakja volt; mintha csak Hermandad szolgáját láttam volna benne.

Kettőjöktől meglehetős távolban egy másik felhő is uszkált, előre hátra tolva a hüvös esti széltől, szétszakadozva, meg-meg összeforrvá, mintha semmi dolga sem lett volna egyéb, minthogy a polizei wiedrig felhő, meg a káposztafejü holdvilág mellett kovályogjon. Ez meg talán én lehettem....

Mentünk, mentünk....

A cseh legény egyre povedált, a rendőr még sebesebben lépett és hallgatott, — én pedig gondolatról gondolatra szálltam, mint a kinek egyéb dolga nincsen. Eszembe jutott, hogy milyen boldog mégis egy cseh vándorlegény, a kinek a legutolsó bécsi rendőrszolga is hivatva érzi magát, hogy vezércsillaga legyen; s hogy mily magasztos szerepe van ennek a hosszu köpenyü grotesque alaknak, a ki ugy halad itt előttünk, mint a bibliabeli lángoszlop s kit követ mindenki — önként vagy kötelességből, ahogy a körülmények hozzák.

A bécsi kormány nagy hasznát venné e perczben, ha nemcsak ez a vándorlegény, hanem az egész Podiebrad-Holubár nemzetség kullogna Hermandad kósza szolgája után, s ha ennek a fényoszlopnak lenne még elég esze hozzá, — egyenesen a Verestenger felé venné az utját, hogy legyen mit irni holnapra a radicalis cseh lapoknak.

Különben ez talán még is sok lenne; nemzetgazdászati szempontból pedig káros a birodalomra; jobb volna tehát ha bevezetné őket a Reichsrathba, — s rájok zárná az ajtót.

Eközben utczán fel, utczán le haladtunk, — s betértünk a „Landstrasse“ egyik mord kinézésü s meglehetősen szük sikátorába.

A rendőr megállott egy ház előtt, mely csak annyiban különbözött a többitől, hogy homlokzata előtt internationalis külsejü egyének olálkodnak, sovár tekintettel mélázva el az „irgalom templomának“ szentelt épület sivár falain.

Ez a ház itt az „irgalom temploma!...

A rendőr kopogására csakhamar megnyilt az ajtó, s pár másodpercz mulva egy jól világitott iroda formáju helyiségbe léptünk.

Itt kaptam azután teljes felvilágositást az iránt, hogy e ház a hajléktalanok menhelyeül szolgál.

A rendőr szót váltott az irodavezetővel, egy másik a naplóba kapart bele egy pár betüt, a lepcses száju cseh vándorlegény pedig siralmas hangon adott felvilágositást helyzete felől, határozott taglejtéssel utalva toilettje s kiforditott zsebeire.

A rendőr távozott, s egy durva kinézésü szolga lépett elő, hogy a védenczet a hálóterembe vezesse. Kezdettem kiváncsi lenni, s fölkérém az irodavezetőt, engedné meg, hogy a helyiséget megszemlélhessem. — Egy csodálkozással vegyült mosolylyal bólintott helyeslést, — s én követtem a kilépőket. —

Bizalmam a helyiség iránt nem volt oly nagy, hogy a kölni viz hiánya eszembe ne jutott volna. Azonban a berendezés olyan volt, hogy sokkal többet nyujtott, mint a mennyit az intézet emberbarátias czélja daczára feltételezni mertem. Több szoba nyilt egymásba, s az elsőben mindjárt körülbelől 50 darab, tisztába huzott s felvetett ágy képezé a butorzatot. A falak, padozat tisztasága, általában az egész helyiség megjelenése nem hagyott hátra semmi kivánni valót; de fájdalom, nem csak a falak, padozat, s magával a helyiség élettelen butorzataival lőn szerencsém találkozni. A horkolás, nyögés, röhögés, s elfojtott káromkodás trágár körmondatai élő lények jelenlétéről tanuskodtak. Belebb léptem, s csalódásom egyre erősebbé vált.

Én a napi munkától elfáradt, — betegségtől vagy öregségtől gyötört, munkaképteleneket véltem láthatni, — s egy részben az ágyban hencsergő, részint vetkezőben levő alakokra pillanték, kiknem szánalom ás rokonszenv, de utálatra gerjesztenek, — kiknek nyomorát nem a sors csinálja monda, de önmaguk készitik önszántukból, s kik kevés kivétellel azon fertőben usznak már, honnan semmi fordulat sem menthetné meg őket az erkölcsi haláltól.

Borzasztó volt a benyomás, melyet e grotesque kép lelkemre gyakorolt.

Egy tulvilági helynek tetszett, a hol pálinka; sör és dohánygőz alkotta felhőben az aljasság képezia láthatatlan, de mégis jelen levő pokoli istent, — s hol a bün az üdvezitő vallás, trágár beszéd s szitok a zsolozsmák, melyeknek elfojtott, de mégis rettentő morgása — a gloria.

Egy tömeg, melynek milliók forogtak kezén, s koldulni jár; mely sokszor majd agyon ette s itta magát, — s most éhségtől gyötörtetik; mely soha jót nem tesz, s jótéteményben részesül; mely selyemben, bársonyban született, — s rongyban, piszokban fentereg; melynek látásánál megtagadja az ember, hogy isten őt feltétlenül hasonmásává alkotá...

Megundorodtam.

Átléptem a női lakosztályba.

Azt hittem, hogy itt kipihenhetem a borzasztó hatást... s e helyett bukott angyalok világában vettem észre magam.

„A férfi, ha fertőbe merül utálatos, — a nő, ha elbukik.... arra nincs kifejezés“.... mondja a mult század egy nagy irója.

Itt győződtem meg, hogy igaza van.

Elfordultam e képtől, s tekintetem az „Armenvater“ közönyös arczával találkozott.... Köszöntem, s oda hagytam az épületet. —

A felügyelő utánam nézett, oly tekintettel, mintha csak azt akarta volna mondani:

— Ez sem jön többet ide...

* * *

Különös, hogy gyakran a legszentebb czélu intézmény.... ép azon hiányoknak lesz eszközévé, melyeknek megszüntetését feladatává tette.

A „menhely“ alapitói kétségkivül a legemberbarátiabb eszméktől vezéreltettek; — hogy a védenczek és a körülmények ügyesen tudnak egymás kezére játszani, az bizonyára nem az ő hibájok. — ő —

A hüly[illegible] a hülyeség.

A hülyeséget több helyen constatálták már, hanem ugylehet, soha sem mutatkotott az oly tekintélyes arányban, mint a Svájcz több kerületén.

Világos e szerint, hogy ezen ország, melyet némely szerző a „hülyeség classikus földének“ nevez, a legmélyebb tanulmányok színhelye volt, ezen kór felismerése és gyógyitása czéljából.

Nem czélunk itt rajzot adni a hülyékről, kiknek szomoru képe annyiszor le volt már festve; csak annak elmondására szoritkozunk, hogy mig az indulat a legteljesebb fokon áll, addig a hülye alatta áll a butának, s hogy e tekintetben valóságos szörnyképét tárja elénk egy oly lénynek, melyben a gondolkozási képesség teljesen hiányzik. Cerise tudor ez állapotot következőleg irja le: „Az alsó fokon a hülye sem arczváltozatra, sem jeladásra, sem szemöldökmozgatásra nem képes. Nem növekszik, érettség s ifjuság nélkül vénül meg, még csak enni sem tud. A sertéséhez hasonló röfögés majdnem az egyedüli hang, melyet hallat; kiáltása soha sem változik, hosszan húzott magánhangzóból áll ez, vonitáshoz hasonlóan.

Szerencsére a hülyeség távolról sem jelentkezik folyton e kétségbeejtő alakban; gyakran nem teljes ez, különösen a gyermeknél; s ez esetben különböző fokozatok vannak, mely ellenében az orvostudomány és nevelés, másképen: orvosnevelészeti bánásmódszer, e szörnyü erőtlenség gyógyitásához, háttérbeszoritásához, vagy legalább gyászos utjában meggátlásához eljuthat.

Két lényeges dolgot kell itt megfigyelni: az állapotot, melyben a hülye, mint egyén, jelentkezik, és a mellék, vagy fő okokat, melyek előidézik vagy fentartják a hülyeséget.

A viz keménysége, meszes sók jelenléte, az éleny és sók valódi vagy föltételes hiánya azon különböző vidékek vizeiben, hol a hülyeség ragadós, beismert szerepet játszanak. bár sok vizsgáló ezt tagadja is.

Hanem constatált és mindenki által beismert tény az, hogy a mély, nedves, szük és homályos völgyek képezik majdnem kizárólagos székhelyét a hülyeségnek, roszul táplált, roszul lakozó, roszul ruházkodó, rendesen munkától megfosztott, s mintegy a müvelődés körén kivül élő népben.

Rég elterjedt, de ma már teljesen elejtett vélemény az ok és okozat viszonyitása, a golyva és a hülyeség együttjárásáról. Magunk láttunk számos hülyét, kiken a golyvának nyoma sem volt; felesleges mondani, hogy naponta lehet találni embereket, kik golyvályok daczára szellemi tehetségöknek legteljesebb birtokában vannak; sőt a hülyeség sok golyvás vidéken igen is ritka; ismét golyva és hülyeség együttléte több helyen előfordul, de itt is, a golyva nagysága távolról sem áll arányban a hulyeség fokával. — Példa e két külön esetre a Savoya; itt, különösen a nőknél, szerfelett nagy golyvakat észleltünk, kiknek mellök telve volt e kinövésekkel; beszélgettünk velök s szellemöket azért teljesen kielégitőnek s fejlettnek találtuk.

De tekintve a crétineket magokat, czélunk kimutatni, hogy mit lehet tenni s hogy mit tettek már érdekökben.

Valamennyi orvos, ki őket tanulmányozta, felismerte, hogy nagy száma neveltetésre képes. — Fedére volt az elsők egyike, ki ezt mondá, s erre nézve módozatot is nyujtott, Iphosen tudor a szász kormány küldöttje, 1817-ben hathatósan odanyilatkozott, hogy különös e czélu iskolákat kell alapitani, még pedig magas, szabad s egésséges levegőjü helyeken. Egy svájczi orvos Guggenbuch, e gondolatot 1840-ben megvalósitá; Interlaken mellett (Bernben) az Abenberg fennsikján alapitott ily intézetet, 1000 meternyire a tenger felszine fölött. Nehány év alatt itt 80 gyermeket fogadott fel, kiknek 1/3-da az ő banásmódja alatt az elemi tanitást felfogta, és fizikai s szellemi erejök képesitette őket a nyilvános iskolák látogatására, vagy mezei s házi dologra.

Volt alkalmunk Guggenbuch tudor módszerét Isterlakenben megismernünk, s sokkal több eredményt hozott az létre, semhogy hasznosnak ne tartanók azt itt jelezni.

A legelső gond a testalkat s annak erősitésére volt irányozva. A tiszta hegyi lég, s jó táplálék valának a feltétlen elokellékek; kecsketej, mely e viecken különös jóillattal bir, nagy előnyére volt a táplálkozásnak, vasas s többfele vegytartalmu vizek, a közeli Wiedeggi viz is használtatott; hideg fürdők nem igen jók, de az illatosak eredménynyel alkalmaztattak; a fürdők alatt villanydelejes folyamot sikeresen alkalmaztak. — A testgyakorlat megint megtette a magáét a beteg gyermekek helyreállitására.

A fizikai bánásmódot az erkölcsi követte. Mindenekelőtt az érzékek fejlesztése: a hallás legtöbbjénél elég finom, könnyen kiejtethetni velök szavakat, ha többször elmondják előttök; hasonlóan a siketnémákhoz, a nyelv hajlitását megfigyeltetik velök beszéd közben, hogy utánozzák azt a szó kiejtésénél. A látás fejlesztése nehezebb, mert szürke hályog, rövidlátás stbnél, bajjal jár e törekvés. — A tapintást fából készült, kezeik alá rakott betünk által gyakorolják; s igy tanulják a szó alkotását is. — A szaglás és izlés kevéssé van kifejlődve; — vegyészeti szerek, vagy táplálékok által képezvék. Ehhez járul a rendszeretet, a tunyaság és falánkság elkerülésére szánt törekvés; kikerülése épen azon különös tehetségeknek, melyek egyik vagy másik gyermekben mutatkoznak. Némelyek aztán rajzolnak, kártyaházakat épitenek stb.

Általában alapelv a gyermekeknek megadni az alapot, melyen az emberi képességek gyökereznek.

Természetes, hogy a bánásmód annál sikeresebb, minél ifjabb a gyermek. A lét első 2 éve Guggenbuch szerint a legalkalmasabb. A 7-ik év után, a gyermek többé vissza nem esik előbbi állapotába.

Guggenbuch intézete 15 évig működött, sajnos, hogy Guggenbuch után többé az erre szükségelt jeles ember nem akadt, s 10—12 éve, hogy az intézet többé nem létezik.

Ujabban azonban általános lett az érdeklődés a hülyeség meggátlása iránt, s erre nézve nevezetes lépések is tétettek.

CSARNOK.

Laussedat Lajos tudor, a belga kir. orvosi akademia tagja legközelebb „Orvosi és társadalmi tanulmány Svájczról“ czimü igen fontos müvet teend közzé. — Közöljük e münek a „Cretinck“ vagy „Hülyék“-ről czimü fejezetét, mint a Valois népének tudományos tárgyalását, mely hiszszük, hogy élénk érdeklődéssel fog olvastatni:

Utak nyitása, folyók lebocsátása, mocsárok kiszáritása, erdők irtása és helyenkint szaporitása, földek mivelése, a lakások javitása, különböző munkagyakorlat megszerzése a tunyaság s szegénység gátlására; ezek a folytonos kitartással napról napra mind nagyobb hévvel eszközölt javitások. Ehhez járul az utólsó kunyhóra kiterjedő oktatás nemcsak irás olvasásban, hanem egészségügyi, tisztasági rendszabályokban is, valamint a törvények s társadalmi rendhez való szoktatásban.

Eredménye ennek a kiköltözés a szük, napvilág nem sütötte szakadékokból. Partokon épült lakokat kapnak, munkát teremtenek számukra, mely elfoglalja őket: egész létök át van idomitva a táplálléktól a ruházatig.

Igy halad a civilizáció — Svájczban, igy szoritja vissza a nyomort, a tudatlanságot, a nyavalyát, még a gyógyithatlannak tartottat is. Az egész Rhóne völgy ezelőtt hülyékkel volt telve: Marlignyi környékén egy falunak szinte ezen gyászos hirneve volt. Ma e nép közt, mely 3 annyi mint volt, egyetlen hülye sem található.

A nedves légkör, veszélyes befolyásokkal telitve, a napsugár hiánya, ki nem elégitő állati anyagban szegény táplálék, szellemi müveltség hiánya, tisztátalanság, ezek okgyökerei az egészség felforgatása, golyvák s más ily nyavalyák előidézése, az érzékek eltompultsága és fogékonytalansága egy szóval: a hülyeségnek, mely ellen ugyanazon fegyverrel küzdeni, mint Svájcz és Savoyaban, emberbaráti kötelessége volna s kellene hogy legyen minden államnak.

Az „Indépendence.“

Vidéki hirek.

— A lóverseny Sopronban vasárnap f. hó 12-én következő eredménynyel ment végbe: a megnyitó versenyben győzött gr. Henckelnek „Satelli“ nevü paripája, másodiknak érkezett hg. Lichtenstein „Themenaurin“-je. A polgárdi nyertes paripája „Young-Buccaneer“ volt, a második pedig Captain-Blue „Landschütz“-e. A vasmegyei dijat gr. Henckel „Elemér“-je nyerte, a második hg. Lichtenstein „Lady Sister“-je. A Széchenyi-dijat nyerte hg. Eszterházy Lajos „Bar le Duc“-je, Captain-Blue „Landschütz“-e másodiknak érkezett. A katonatiszti Steeplechase győztese Söllinger főhadnagy „Frou-Frou“-ja, második pedig Grovenstein „Polly“-ja. A sikverseny győztese „Salvioni“, második volt „Vidám.“

— Közgyülés. Az alsószabolcsi tiszaszabályozó társulat folyó év április 22-én délelőtt 10 órakor Debreczenben, a városház tanácskozási termében közgyülést tartand; mire a t. cz. érdekeltség tisztelettel meghivatik. A közgyülés főbb tárgyai: 1) Elnökválasztás. 2) Választmányi gyülés jegyzőkönyvének tárgyalása. 3) Igazgatói jelentés. 4) A társulat uj szervezkedése az 1871. 39. tcz. alapján. 5) Jelentés az 1872. évi számadás megvizsgálásáról. 6) Intézkedés az 1873. évi számadás megvizsgálása iránt. 7) Folyó ügyek: előterjesztések, folyamodások. — Gróf Degenfeld Imre m. k. ig. vál. elnök. —

Helyi hirek.

* **Lapunk jelen száma** az 1-sö szám megjelenésétől csekély idő miatt, a nyomatásnak Debreczenben eszközlése folytán, csak késve jelenhetett meg, — azonban ily késedelem többé nem forduland elő. — Szerk.

* **A 48-as párt** Csanády Sándor elnöklete alatt az „Apolló“ szálloda termében f. hó 19-én értekezletett tartott, melyen igen számosan vettek részt, Csanády s a szinte jelen volt Irányi Dániel elénken ecsetelé azon közjogi helyzetet, melybe a 67-iki kiegyezés benünket sodort, — s kifejezé, miként csak határozott elvek fenttartása mellett szerezhetjük vissza nemzeti jogainkat.

Mint a jelek mutatják, nálunk e párt roppant többségben van, s igy igen nagy leend a választási küzdelem.

—r— **Jánó főherczeg** szárnysegéde kiséretében néhány nap előtt meglátogatta a városbanlevő ágyutelepet, s megelégedését nyilvánitva tért vissza szállodájába. A főherczeg ügyei végeztével, a mult hét végén elhagyta városunkat és Bécsbe ment.

—r— **János főherczeg,** mint keresztapa. Városunk egyik polgárát az a ritka szerencse érte, hogy azon napon, melyen János főherczeg városunkba érkezett neje iker gyermekeket szült. Az apa ebben a különös összetalálkozásban a sors intézo kezét látta s a főherczeghez tegnapelőtt egy folyamodványt nyujtott be, melyben kéri, hogy fogadná el gyermekénél (az ikrek egyike fiu) a keresztapaságot. A főherczegtől, hogy minő válasz jött erre, ezt még nem tudjuk.

* **Stark Antal** városi főjegyzőnk igen érdekes munkálaton dolgozik jelenleg, melyet nem sokára befejez s a törvényhatósági bizottság elé terjeszt.

* **Kórházi látogatás.** Belügyminiszteri tanácsos Balajthy Imre ur f. hó 12-én, meglátogatta kórházainkat. A biharmegyei közkórházat részletes vizsgálat tárgyává tette, megkóstolta az ételeket, tudomást vett a felszerelés minden legapróbb tárgyairól, s megnyőződött, hogy e diszes intézet, a budai tébolydát kivéve nem leli párját az országban, s méltó a kormány mindennemü támogatására. A kórház táradhatlan igazgatójáról, Dr. Lukács János urról nagy elismeréssel szólott, a kórházi orvosok, a viziteknek vége levén, már eltávoztak volt. A kereskedelmi kórházban a rend és a csin egészen meglepte s kórházi orvos Dr. Bodor Károly ur előtt igen dicséröleg nyilatkozott. Az izraelita kórházban minden a humanismus és orvosi kellékeknek megfelelő legnagyobb rendben volt, mi annál elismerésre méltóbb, miután az uj igazgató Dr. Berkovits és az orvos Kornstein dr. urak csak rövid idő óta vették át a kórházat; jelen volt az ez ügyben kiválólag buzgolkodott Löw. S. főgondnok ur is, s mindnyájan megérdemelték, a kórházi ügyekben nagy tájékozottságot tanusitó miniszteri tanácsos ur őszinte elismerését, mi pedig örvendünk, hogy városunk jótékony intézetei felől a legjobb véleménynyel távozhatott. Az előnyösen ismert szülde, a tanügyi miniszteriumhoz tartozván, főleg az idő rövidsége miatt is, nem képezhette látogatása tárgyát.

* **Nemes tett.** A helybeli kir. járásbiróság egyik tárgyaló termében történt tegnapelőtt. Egy szegény vak asszonyt pár forint adóság miatt zaklatá szivtelen hitelezője, s beperelvén, a tárgyalásra mindkét fél személyesen megjelent, a jelenlevő ügyvédek erre Weiterschütz János joggyakornok inditványára kifizették a szegény asszony tartozását, ki nagy hálálkodások közt ment haza.

* **A püspöki uradalmak** igazgatói állása, melyet néhai Ribiánszky József töltött be, nem fog betöltetni uj igazgató által. Az uradalmak igazgatása ezután három személyre lesz bizva.

* **Trefort Ágoston** a bába-képezde költségeinek fedezésére közelebb 1200 frtot utalványozott, elismerését fejezvén ki egyuttal dr Konrád Márk tanár urnak az intézet ügyeiben tanusitott buzgalmáért.

* **„Az arany sashoz“** czimü gyógyszertár ujonnan készitett czégét a napokban tették ki. A czég, mely egy szárnyait kiterjesztve tartó aranysast ábrázol, nagy csinnal és valódi müizléssel van kiállitva. Prágában készült Gerhardt hirneves czégfestőnél.

—r— **Hangverseny.** Székács József hangversenyét, még e hó folytán akarja megtartani, hogy a szini idényt megelőzze. Az ok mely a sietésre ösztönzi nyomós ugyan, de a hangverseny anyagi sikerére nézve szerintünk jó volna még egy kis ideig várni. Az utóbbi két hangverseny egy kissé kimeritette a közönséget.

—r— **Segédjegyző.** Egy városunkbeli jól isuert fiatal emher, ki már 5—6 éve, hogy a megye egyikmásik hivatalában mint irnok müködött, hol jelenben is alkalmazásban van, óhajtana valamely nagyobb forgalmu, de csak magyar községben segédjegyzőségre kimenni. — Bővebben S. S. A. betük alatt, a megyeházhoz czimzendő levélre, az illető azonnal választ ad.

—r— **A debreczeni** m. kr. pénzügyi igazgatóságtól. Egy uj szivarka dohánynem, mely tiszta dohánylevelekből készittetik, „görög pipadohány“ elnevezés alatt csomagocskákban fog áruba bocsáttatni. — Ezen csomagocskák ára 100 darabért nagyban 5 frt 50 kr. kicsiben pedig, azaz 1 darabért 6 kr. és 10 drb. sulya 4 font 15 lat. — Kelt Debreczenben, 1874. april. 11-én. Halmágyi.

—r— **Egyházi beszédek.** A jövő hónapban, a Szent László templomban megtartatni szokott, ugynevezett májusi ájtatosságok alkalmával, az egyházi beszédeket fötiszt. Lázár Miklós kanonok-plébános, tiszt. Városy, Nogell, Papfy Jusztin, Radnai és Dóczi urak fogják felváltva tartani. Mit az ezen ájtatosságok iránt érdeklődőknek, ezennel sietünk tudomására juttatni.

—r— **A „fabódé“**-ban ma-holnap megindulnak az átalakitási munkálatok és alig fog eltelni egy két hét és ott, a hol a szép „Avoloné“ kecsteljes mozdulatait lestük, s a még szebb (?) „Avolo“ erőmutatványait bámultuk, ott kedvelt szinészeink játékaiban és hangjaiban fogunk gyönyörködni.

—r— **A Széchényi-tér** kioszkját a napokban megnyitják, mely alkalommal a Károly Ferdinánn ezred városunkban általánosan kedvelt zenekara fog játszani. Megemlitjük e helyen, hogy a tavaly szokásos hetenkinti térzene szintén megkezdődik.

—r— **Szőllőégés.** Mult héten a váradi hegyen Gyöngyössy Lajos törvényszéki ülnök szőllője melletti szőllőiben nagymérvü tüz volt. Sós csizmadia mester szőllőjében ugyanis egy pipából kiejtett szikrától egy tőke meggyuladt s ettől nemsokára a mellette fekvő tőkék. A hegyen szerencsétlenségre heves szél lengedezett s ez annyira szitotta a tüzet, hogy nemsokára a tüz lávafolyamként elboritotta a hegyet. Nehány óra alatt négy járás tőke égett hamuvá s a szőllő tulajdonos is, ki oltani akart majdnem áldozatul esett. A kár mintegy 500 frtra rug.

—r— **Érdekes hir.** A debreczeni szintársulat derék intendánsa Serényi Imre, értesülésünk szerint a szini idény alatt városunkban fog időzni a szintársulat ügyeit vezetendő.

—r— **Lopás.** Nehánynapelőtt reggel egy román atyafi, ki fát szállitott be eladás végett, uj apró fürtös gubáját a szekér hátsó saraglyájába tette, mikor magára akarta ölteni, nem találta sehol.

—r— **Jogászdalárda.** A helybeli jogakadémiai ifjuság között egy némelyek egy jogászdalárda szervezésén müködnek. E dalárda czélja a májusi esték alatt serenádokat rendezni e helybeli szépeknek. Hja! május a dalárok saisone-ja.

—r— **Halászat.** A maszlaggal való halászatot felsőbb rendelet folytán kemény büntetés terhe alatt betiltották három havi idő tartamra. Csak helyeselni tudjuk ez intézkedést, mert a maszlag valóságos irtó háborut tett már eddig is a folyóinkban tenyésző halak között.

—r— **Fentebbi ujdonságunkkal** kapcsolatban megemlitjük, hogy rendőrségünk apr. 17. délelőtt a halpiaczon talált összes halkészletet lefoglalta, mivel fenti ujdonságunkban elmondott rendeletből kifolyólag három hónapig csakis tiszai vagy balatoni halat lesz szabad árulni.

—r— **Nyári eső.** Apr. 17-én szép nyári esőnk volt, mely egy kissé megöntözte utczáinkat és földeinket, melyekre nézve valóságos áldásnak tekinthető gazdáink szerint.

—r— **Személyi hir.** Irányi Dániel országgyülési képviselő városunkban időz.

—r— **János főherczeg** — mint értesülünk — apr, 18-án hagyta el városunkat, az esteli vonattal.

—r— **A nagy hid** közelében csütörtök délután több gyermek játszadozott egymással a körözsparton. A gyermekek játszás közben nagyon közel mentek a parthoz ugy hogy közülök egy kis 6—7 éves fiucska a vizbe bukott. Társai megrémülve futottak széjjel s a vigyázatlan gyermek bizonyára beleful, ha a jelenetnek egy a nagy hidon levő tanuja nem siet megmentésérel. Igy a derék emberbarátnak, kinek nevét nem tudhattuk meg, köszönhetik a szülők gyermekök életét.

—r— **A nagyváradi** Deák-párt — mint ezt a „Pesti Napló“ tudni akarja — állit föl követjelöltet. Mi ellenkezőt tudunk, azt nevezetesen, hogy a párt — szétrobbant s a tagok egy része a balközéppel, másik része pedig a szélső ballal fog szavazni. Fáma legalább ezt beszéli.

—r— **A hivatalos lapban** olvassuk, hogy a n.-váradi takarékpénztár — mely oly sokszor adta már tanujelét a bökezüségnek — a hazai inségesek javára 200 forintot küldött a belügyminiszteriumhoz.

—r— **Városunk** hatóságához megérkezett Ghyczy pénzügyér rendelete, melyben az 1852—1872-ik évig bezárólag terjedő időkről a termények és munkabérek középárának kimutatását kéri, még pedig april. 20-ig.

—r— **A baromfi** kiállitás alkalmára a fővárosba utazók, kik a kiállitási bizottságtól nyert igazolással el vannak látva, fele árt fizetnek a vonatoe, jövet és menet.

—r— **A Széchenyi-téren** és az arenakertben lévő kioszkokat május 1-én fogják megnyitni katona zenével.

—r— **Szellemidéző.** Városunkban közelebb egy ember fordult meg, ki azt mondta magáról, hogy ő szellem idéző. A mint utólagosan néhány embert rá is szedett szellem idézésével, a mennyiben minden idézését 50 kr. fizettetett magának. Igy néhány forintot összeszedve tovább állott.

—r— **A 48-ki honvédeket elismerték — Olaszországban.** Az eset következő: Papp Pál honfitársunk 1849-ben honunkból menekült s később olasz szolgálatba lépett. Nem régen nyugdijaztatatása iránt lépéseket tett. Mint katonaviselt egyén, beakarván számittatni nyugdijaztatásánál azon időt is, melyet Magyarországon szolgált mint 1848—9-iki honvéd, megkereste a magyar miniszteriumot, hogy itten eltöltött szolgálati idejéről adjon bizonyitványt. A magyar miniszterium elutasitotta. Ekkor a biharmegyei honvéd-egylethez fordult, s ez kiadta neki a következő bizonyitványt magyar és olasz nyelven: „A biharmegyei honvédegylet bizonyitja, hogy a Biharmegyébe kebelezett Beznye községben született Papp Pál az 1848/9-ki hadjárat alkalmával a magyar honvéd-hadseregbe állott s mint ilyen 1848. junius 30-án főleskettetett s az 55-ik zászlóaljhoz osztatott be. Az 1849. évi február 4-én megjelent hivatalos „Közlöny“ 19-ik számában 2076. sz. a. miniszteri kinevezés szerint ugyancsak az 55-ik zászlóaljban őrmesteri állásáról vitézsége s hüséges katonai viselete folytán hadnagygyá léptetteték elő. 1849. évben, a világosi fegyverletétel után török földre menekülvén, Baróthy László őrnagy vezetése alatt több honfitársával együtt szolgálatban volt október első napjáig, a midőn Baróthy László, jelenleg Nagyváradon lakó polgár igazolása szerint, török szolgálatba lépett, — Kosuth Lajos Magyarország kormányzójának az egész zászlóaljat s nevezett Papp Pál hadnagyot is átadta. Megemlékezik az egylet Papp Pál honfitársról kitünő magaviselete s kitartó szolgálata és hazája alkománya iránti hüségéről. Mely bizonyitványt kérelmező Papp Pál részére a biharmegyei honvédegylet az igazság nevében kiadni erkölcsi kötelességének ismeri. Kelt Nagyváradon, a biharmegyei honvéd-egylet választmánya üléséből november 4. 1873. Aláirva: Gáspár András, honvédtábornok s egyleti elnök; Baróthy László választmányi tag; Komornyik Benedek választmányi tag; Komlóssy Pál választmányi tag s helyettes jegyző.“ Eddig a bizonyitvány, mely elküldetvén illetékes helyére, pár nappal ezelőtt Papp Pál következő levéllel kereste meg a biharmegyei honvéd-egylet elnökét: „Nagyon tisztelt elnök ur! Mult év október vége felé irt levelemre s elnök urhoz intézett folyamodásomra a választ megkaptam s akkor mindjárt, mihelyt a bizonyitványt vettem, felelnem kellett volna; de kénytelen valék bevárni az olasz miniszterium határozatát, mely nem régen meg is hozatott s mely szerint az 1848/9-iki hadjárat alatt tett szolgálatomért is, mikor penzionálnak, nyugdijra jogom leend. Egy vén honvédre nézve ez jótétemény, melyet én csak elnök ur s a biharmegyei honvédegylet szivességének köszönhetek. Örök emlékezettel és mély tisztelettel maradok t. elnök urnak Olaszország Cremona, april 4. 1874. Őszinte honfitársa:“ Papp Pál őrnagy a 61-ik gyalogezredben. Ugyanezen alkalomból Komlóssy Pál ur is, kinek a fentebb közölt bizonyitvány leginkább köszönhető, kapott a derék őrnagytól levelet. Érdekes ez is; azért ime közöljük: „T. Komlóssy jegyző ur! Nem tudom, mint nyilvánitsam ki köszönetemet a biharmegyei honvédegylet tisztelt tagjainak az elküldött bizonyitványért, melyet régen megkaptam. E bizonyitványt azonnal Rómába küldtem a miniszteriumhoz, honnan csak hosszu idő mulva kaptam vissza. Elfogadtatott mint loyalis okmány. Feleletemmel ime ezért késtem. Bocsánat! 1846/7-ben, mikor Nagyváradon voltam mint tanuló, ösmeretséget kötöttem egy Komlóssy nevüvel. Nem tudom: ön-e az? Mint álom rémlik előttem ez ismerettség! Hiába! 26 év mult el; én öreg katona s családapa vagyok. Remélem, hogy nem sokára szülőföldemet, különösen Nagyváradot megfogom látogatni s akkor szerencsém leend önnek jobbját megszoritni s az egész egylet tagjainak az irántam tanusitott szivességet megköszönni. Olaszhon, Cremona, április 3. 1874. őszinte honfitársa: Papp Pál őrnagy. U. i. Legyen szives Komlóssy ur megmondani Baróthy őrnagyomnak, hogy valahányszor visszagondolok az 1848/9-ki hazánk függetlenségeért vivott dicső csatákra s különösen a bánfi-hunyadi, naszódi, gálfalvai, szebeni, vizaknai, piskii, vöröstornyi nagyszerü küzdelmekre, mindannyiszor örömmel emlékezem az 55-ik honvédzászlóalj vitéz őrnagyára. Emlifett csatákban Baróthy Lászlótól én igen sokat tanultam, azért őt mint mesteremet szeretem, becsülöm mig élni meg nem szünöm.

—r— **Pap Pálra vonatkozó** ujdonságunkat, hogy t. i. az olasz kormány szolgálati idejébe számitja azon időt is, melyet Magyarországon, mint 1848/9-ki honvéd szolgált, központi lapjaink közül a nagyobbrész közölte. A „Hon“ és „Hunia“ egészen, a „Pesti Napló“ kivonatosan és némileg ferditve, mennyiben azt irja, hogy mi Pap Pál özvegyének leveléit tettük körzé. Pedig ez nem áll. De nem ezzel van nekünk dolgunk, hanem mással, azzal a kis kérdőjellel, (?) melyet a „Pesti Napló“ végül odabigyeszt. A „Pesti Napló“ ezzel ugyanis azt látszik mondani akarni, hogy ujdonságunknak nem hisz egészen. Biztositjuk a fővárosi kollégát, hogy közleményünket nem szoptuk az ujjunkból s az ugy van, a mint lapunk körülményesen leirta. Többet mondunk. A biharmegyei honvédegylet a legközelebbi tartandó országos honvédgyülésen kiküldöttei által inditványozni fogja, hogy az olasz kormánynak e tényért köszönet mondassék s hozzája hálairat intéztessék.

Irodalom.

— „Ungarische Lyriker.“ Steinacker Gusztáv, buttelstedti ev. lelkész, ki igen kitünően forditja költőinket, e czim alatt: „Ungarische Lyriker von Alexander Kisfaludy bis auf dio neue Zeit“ egy munkára hirdet előfizetést. A tiszta jövedelem fele az 1873-ban a kolerában elhalt magyar polgárok özvegyei s árvái javára fordittatik. Az előfizetési felhivásból kiemeljük a következőket: Szerző e legujabb müve, mely évek hosszu munkájának legérettebb gyümölcsét képezi, Toldy magyar irodalomtörténetének s illetőleg ezen irodalomtörténet általa eszközlött fordításának kiegészitő részét képezi. Ez az első s eddig e nemben egyetlen gyüjtemény, mely a német közönségnek a magyar lyrai költészet legujabb termékeit lehetőleg teljesen és hiven mutatja be. Szerzőnek ezen müve kiadásánál Toldy, Greguss és Szász Károly szolgáltak adatokkal és tanácscsal. A mü függelékét Steinacker nehány magyar zamatu és tárgyu eredeti német költeménye képezi. Az előfizetési összeg 2 frt 50 kr, mely szerzőhöz (Buttelstedt, Weimar mellett) küldendő.

Vegyes hirek.

— **Jókai és a német kritika.** Sok mindenfélét olvastunk már Jókai felől, németországi körutja alkalmából. Legközelebb a tekintélyesb német lapok egyike igy ir: „Jókai Mór ugyanaz reánk nézve a prosa terén a mi Petőfi a magyar költészet mezején. Megismertük belőlök a magyar literaturát. Kezeink között van Jókai Mórnak 18 humoristikus elbeszélése, s abból bátran megitélhetjük. Telve vannak sorai viczczel, humorral, szikrákkal, de egyszersmind kekk, nyugtalan, mintha minden sorát lóháton irta volna. Tiz ujjal kaparász az élet legérzésteljesb jeleneteiben — szóval valódi magyar“ stb. Hogy az elbizakodott és elfogult német sógorok Jókainkat nem szeretik, azt értjük; de hogy a jelenkor egyik legnagyobbnak ismert regényirójáról nem restellik azt mondani, hogy 18 humoristikus novellájából kritizálták már — ez már butaság! . . .

— **A bécsi női zenekar.** Az „Über Land und Meer“ czimü képes német lapban egy igen érdekes czikket olvasunk, mely a többek között ezeket mondja: „Első eset, hogy alkalmunk nyilik női testületről beszélni s irni, oly női testületről, mely feladatává tette az orchesterbe való minden rendü és nemü instrumentumoknak nő személyek általi kezelését. Nem lenne csodálatos, ha egy ilyen pikans gondolat Olaszországban, az áriák hazájában szülemlett volna meg. Miután azonban a szó szoros értelmében vett „zene“ fogalom, az „ária“, „dal“ fogalmától meglehetősen távol esik, egyátalában nincs okunk megütközni, hogy az életrevaló eszme megtestesitésére németek vállalkoztak mint a kik végre is a jelen zenéjének magaslatán állanak (az „Über Land. u. Meer“ szerint). Az első női orchesterek a muzsikális Cschországból származtak, s hárfa kisérettel hegedün játszó cseh leányok özönlötték el fél Európa házudvarait és koresmáit. (Ez már igaz!) Különösen ki voltak téve ezen cseh női orchesterek kisértéseinek a törökök fülei és pénzeszsakói, kik között számtalan ily női zenetársaság élősködik, s kik annál inkább recessálnak Mohamed utódjai között, — mivel ezek saját fajbeli nőikkel a fátyol divat“ következtében mennél kevesebbet érintkezhetvén, a „cseh nőnek“ muzsikális lelkénél keresnek bő szorakozást. A cseh leányok hárfa-hegedü orchesterei aztán megadták a gondolatot vállalkozó szellemeknek a végre, hogy a primitiv kezdeményezés magasb fokig fejlesztessék. Amman-Weinlich asszony, egy bécsi muzsikus neje, ki maga is ügyesen játszik hegedün, azon gondolatra jött, hogy ő bizony megkisérti egy teljes orchester alakitását nőtagokból, s azonual hozzá is látott a verbuváláshoz. Sikerült is a terv, mindazonáltal még sem sikerült minden hangszerre nőtagokat nyerni, mivel pl. a réztrombiták, kürtök maig is fiugyermekek által kezeltetnek. Amman-Weinlich maga kitünő hegedüjátékos, hangszerének hurjai csodákat mivelnek, — orchesterének minden fellépését pedig a bécsiek legnagyobb mérvü erkölcsi s anyagi elismerése kiséri, valamint távolibb helyeken is mindig a legjobb eredményeket mutatja fel. Szó sincs róla, egy ilyen orchesternek már megjelenésében is van valami különös, a mi megragadja s lelkesiti az embert . . .

— **A szabadkőmüvesek** május 23-án egyetemes zsinatot tartanak Rómában, mikor is mint a „Magyar állam“ mondja „a katholicismus fővárosa a törés pisztoly embereinek ezreitől fog hemzsegni.“ A „Rivista Massonica“ szabadkőmüves közlöny közzé teszi a meghivást, mely igy szól: A:. G:. D:. G:. A:. D:. U:. vagyis: „A gloria dell grande Architetto del Universo. (A mindenség nagy épitészének dicsőségére.) „Egyetemes szabadkőmüvesség — olasz család.“ Szabadság, egyenlőség és testvériség. A szabadkőmüvesség nagy oriense Olaszországban és az olasz gyarmatokban. „A jelvényes páholyok tisztelendő tagjainak, a szertartások felsőbb mühelyei elnökeinek, és az olasz közösség összes szabadkőmüveseinek. „Jeles és szeretett testvérek! „A szabadkőmüvesség vágyai, hogy a Tiber völgyében egyetemes gyülés tartassék, közelebb teljesülnek. Örvendetes szerencsénknek tartjuk, közölni veletek a következő határozatot: „A Rend főhatóságától. Tekintve, hogy a jó idény megkönnyiti az összejövetelt. „I. Egybehivja a képviselőket, az igaz világosság 1874-ik évének 3-ik holdja 23-ik napjára, vagyis május 23-ára. „II. Határozza, hogy a nagygyülés Rómában fog megtartatni azon helyen, mely titkos körlevélben fog tudtul adatni. „III. Emlékeztet, hogy képviselőt csak azon páholyok küldhetnek, melyek az adót a nagy Oriensnek befizették. „IV. Kivánja, hogy minden páholy egy testvért küldjön saját kebeléből választva, és nem más páholyok kebeléből. „V. Megállapitja, hogy a szabadkőmüvesi gyülés tanácskozásai a ritualékban meghatározott formák és szertartások szerint tartassanak. Kelt a római Oriens székében az igaz világosság 1874. éve 1-sö holdja 15-én vagyis 1874-diki márcz. 15. Mazzoni József 33-foku nagymester. Mussi, 32-foku első nagymesterhelyettes. Maresca Marian, 33-foku 2-ik nagymester-helyettes. Tamaio György, 33-foku 3-ik nagymester-helyettes.

— **Ez is orosz felekezet** Az orosz kormány kérlelhetlen szigorral üldözi az önsonkitók hitfelekezetét (skopczy) s most ismét egy igen különös, a skopczok hittanaival épen ellenkező irányu eretnekséggel gyült meg a baja. Felmerültek ugyanis emberek, kik azt hirdették, hogy a lelki üdvösség elérésére elkerülhetlen a testnek végelsenyvesztése — mortificatiója, — de hogy ezen czélra nem a gyönyörök élvezetétől való tartózkodás, hanem végkimerülés által kell törekedni. Hasonló hithirdetők ellen — amint a „Birzev Vedov.“ közli — nem régen az osztregi esküdtszéknél zárt ajtók mellett fenyitő per tárgyaltatott, s három vádlott ez eretnekségben bünösnek találtatván, személyes jogaiknak elvesztésére és transkaukazusi élethosziglani számkivetésre iteltetett.

— **Livingstone.** Dr. Livingstonnenak a londoni külügyi hivatal számára érkezett papirjai között egy 1872. april 9-ről kelt és James Gordon Bennethez, a New-York Herald tulajdonosához czimzett levél van, melyben az e.hunyt igen érdekesen és behatóan festi a középafrikai bennszülöttek családi életét és a náluk divó rabszolgaság lényegét. — A „Malwas“ gőzhajó Livingstone holttestével f. hó 13-ra váratott Southamptonba. A legujabb intézkedések értelmében a holttest nem fog nyilvánosan kiállittatni, hanem eltakarittatásáig a londoni földrajzi társulat házában fog elhelyeztetni, hol sir William Fergusson által gondos, sebészeti vizsgálatnak lesz alávetendő.

— **Hyrtl tanár nézetei az evésről.** A hirneves orvostudor Hyrtl legközelebbi előadásán nagyszámu hallgatói előtt az étkezésről igen érdekes értekezést tartott. Szerinte a sok evés merő rosz szokás, és az ember egészen a bámulatosságig csekély mennyiséggel a legkielégitőbb mérvben megérheti. Itt aztán egy önmagán tett kisérletet hozott fel például. Egy szombat este fogott hozzá az experimentumhoz, s hat napon keresztül visszatartóztatta magát minden étkezéstől, — foglalatosságát pedig a legkényelmesebben végző egész a 6-ik napig, amikor aztán a nagyon elhagyott gyomor nem türte tovább a mellőztetést. Ebből következteti aztán Hyrtl, hogy az evés merő rosz szokás az embernél, s hogy legbővebb kutforrása a betegségeknek. Lehet! sőt azt is elhiszszük, hogy hozzászokik az a koplaláshoz ép ugy, mint a czigány lova. Csak hogy akkor már szivesebben elbetegeskedik az ember 60—70 esztendeig tele gyomorral, mint hogy 7 nap alatt hozzászokjék a koplaláshoz — s Ábrahám kebelében ébredjen fel ismét.

Közgazdászat.

Mezőgazdászatunk.

I.

(Sz. F.) Nemcsak a politikai és társadalmi élet mezején történnek változások. Változik a gazdászat is időnkint, csak hogy fájdalom, nem sokan szeretünk vele gondolni. Az utóbbi évtized alatt bekapott nálunk a rohamos gazdálkodási düh, s pár év alatt a mivelhető földek nagy része „kiaknázás“ alá vétetett. Hogy az addig csak isten nevében gondolkodó magyart mi vette rá a hirteleni gondolatcserére, arra igen könnyü ám válaszolni. Az adó évről évre nő, s itt az örökváltság, amott az isten tudja mi, megtermette a maga hatását.

S mily észjárást követett a mi magyarunk?

Buza, repcze, gyapju voltak a termelés fő ágai, mert a többi alig adott türhető jövedelmet. A kukoriczatermelés felemésztette munkáltatásával a hasznot; árpa, zab nem igen sikerültek, a dohányt a trafik ette meg, a marhatenyésztés meg plane oda hanyatlott, hogy statistikai adatok szerint 67-iki ujjászületésünk boldog korszaka (?!) óta majdnem 30 perczenttel bukott a gazdasági állatok száma ahoz képest, a mennyi az absolutismus idejében volt.

Mi volt ennek természetes következménye utóbbi éveinkben? Nagyon egyszerü a megfejtés. Ha jön fagy, mely a gabna és repcze-vetéseket tönkreteszi, ha jön szárazság, rozsda s más isten tudja hányféle csapás, s tönkreteszi a gazdának egyoldalu jövedelemforrásait, — a gazda maga is tönkrejut, mert nem csak az előtte levő év jövedelmét ejti ki kezéből, de elvesztette azon előlegesen a föld megmunkálása, bevetésére szánt költséget is, melyet mint a földbe helyezett tőkét lehet tekintenünk.

És ilyen földbe helyezett tőkében mennyit veszithet valjon a gazda, ha valóban beüt az elemi csapás?

Elveszti minden holdnál a szántás-vetés-boronálási munka árát, mi körülbelől 5—7 forintba kerül annak, ki saját igával nem bir; elveszti a földbe tett mag árát, mit vehetünk circa 5 forintba; elveszti az adóban befizetett s pótlékokkal ellátott porcziót, — elvesztette a kilátásbeli jövedelmet, melyet gyakran már az előleges költségek terhe is nyomna; — s nemcsak hogy jövedelme nincs, de van holdankint 14—usque 15 ft vesztesége. Éppen ez áll arról a gazdáról is, a ki saját igával bir, mert a takarmány, cselédbér, napszám aligha kevesebbre mennek, mint a közvetett munkálás. Hol van még aztán az elhelyezett tőke, vagy plane kamatja; hová jut a gazda, — ha csak is e jövedelemforrásra támaszkodva, ily kétségbeejtő helyzetbe jut, a milyenbe utóbbi évek alatt ugy a kis, mint a közép és nagy birtokosok is nagyszámmal jutottak.

Mindebből bőséges tanuságot vonhatunk magunknak arra nézve, hogy a mezőgazdaságnak eddig egyoldaluan üzött neme veszélyes vagyonosodásunkra, plane oly kimeritő rendszer mellett, a milyet különösen némely lelketlen árendálók üzni mernek.

Kérdés azonban, hogy mivel támogassuk tehát a mezőgazdaságnak egyoldaluan gyámolitott jövedelemágait?

A juhtenyésztés alig fizeti ki már magát; az ausztráliai gyapju roppant behozatala Európába egészen leverte a magyar gyapju becsét.

Mint nyerstermeknek itthon csak vehetnők hasznát, ha gyáriparunk valahogy állana, de erről álmodni is merész, elhanyagolt viszonyaink mellett.

Sertéstartás is jó jövedelemág lenne, — de a disznó tenyésztéshez alkalmas legelő kell — nem pedig olyanok, milyenekben mi itt megyénkben nem igen bővelkedünk. Ennak hiányában a sertésdög könnyen beáll — s aztán ezrek, százezreket veszit a gazda, — a nélkül, hogy reménye lenne valaha magát financzialiter rekreálni.

Viszonyaink között tehát czélszerübbnek látszik a szarvasmarha és lótenyésztés felkarolása annál is inkább, mivel ha a mezőgazdaság fentemlitett ágait üzzük, akkor minden gondunkat csak arra forditjuk, hogy abból teremtsük elő szükségleteinket, s a termőfölddel oly erőszakot követünk el, melyet csakhamar kimeritès, elsoványulás követ, s min ugyancsak a szarvasmarha és lótenyésztés egy és ugyanazon alkalommal igen könnyen segit.

Ha a magyar gazda jövedelmét szaporitani akarja, — nem szabad egyoldalunak lennie. A gazdálkodás nemei olyanok mint a gép rugói, kerekei, egyik a másikát segéli.

Gazdálkodásunk jövedelmét csak is ugy emelhetjük, ha belterjes gazdászatot üzünk; ha gazdasági állatainkat nemesitjük, szaporodásukat előmozditjuk, számukra mesterséges uton jó és bő takarmányt állitunk, ha lehetőleg sok trágyát szerzünk, — s igy közvetve ugyanazon területen a termő erőt, termő képességet fokozva, a jövedelmet is fokozzuk.

Legközelebb a marhatenyésztés, takarmánytermelés és trágyaállitásról szólandunk.

— Uj postahivatal. Folyó hó 16-tól gömörmegyei Várgedén ujonnan felállitott m. kir. postahivatal kezdendi meg működését és összeköttetését a fülek-miskolczi 311. sz. és miskolcz-füleki 312. sz. vasuti vonatok által fogja nyerni. Ezen uj postahivatal kézbesitési körét a következő helyek képezik: Balogfalva, Czövekfalva, Gortva-Kisfalud, Kerekgede, Kis Gömöri, Korlát és Várgede.

— Kisbirtokosok földhitelintézete. Gróf Festetich Pál, Huszár Imre és érdektársaik a már többször emlitett „magyar kisbirtokosok országos földhitel egyesülete“ alapitói illetékes helyen egy pótfolyamodványban az intézetnek szabályaiba általuk felvett azon intézkedések helybenhagyását kérték, melyek szerint az intézet által kibocsátandó záloglevelek, állami pénzek, közletétek, gyámsági kezelés alatt levő, továbbá községi, testületi, alapitványi tőkéknek és hatósági felügyelet alatt álló intézetek és vállalatok pénzeinek elhelyezésére fordithatók s mindazon esetekben midőn felek, bérlők, szállitók, vállalkozók, dohány és bélyegárulók, lottógyüjtők sat. pénzügyi hatóságok vagy hivataloknál biztositékot tesznek, e helyeken, valamint katonai hatóságoknál óvadékképen elfogadhatók legyenek.

— Délmagyarországi hitelbank. A gründolások terén némi szárny-próbálgatás történik. Niamessny Mihály temesvári lakos és ügyvéd saját és érdektársai nevében egy „Délmagyarországi hitelbank Temesvárott“, németül „Südungarische Creditbank in Temesvár“ alakitandó részvénytársulat alapszabályait megerősités végett illetékes helyen benyujtotta. A társulat ügyköréhez tartezik: a) váltóbeli utalványok és egyéb kereskedési kötlevelek leszámitolása, a fizetési helyre való tekintet nélkül; b) hiteltulajdonosok váltóinak leszámitolása; c) a bank tulajdonába ment váltók visszleszámitolása; d) visszkötelezettség nélküli váltók behajtása; e) a bank forgatmányával ellátott értékpapirok bizományszerü eladása és f) előlegezési üzlet. A társulati tőke 200,000 frtban állapittatott meg, mely összeg 2000 darab, az előmutatóra szóló 100 frtos részvényre osztandó. — Mihelyt a részvénytőke 5 százaléka befizetve és a társulat czime váltótörvényszékileg bejegyezve lesz, azonnal életbe lép maga a társulat. A társulati tőke a közgyülés határozata folytán feljebb is emelhető. A társulat székhelye Temesvár.

— Debreczen, ápr. 15. A jelen debreczeni országos vásárnak eddigi folyásáról következő tudósitást adhatunk: Egy pár anyabirka 17—19 ft, egy pár ökör bőr 20—33 ft, egy pár tehén bőr 15—16 ft, egy pár lóbőr 8—9 ft, egy pár juhbőr 3.20—4 ft, egy pár magyar báránybőr 1.40—60 kr, 100 darab ökör szarv 25 ft, 100 darab szaruhegy 4.50 kr, 100 darab nyulbőr 30—40 ft, 100 darab fosztatlan uj toll 95 ft, uj pehely 130—200 ft, ócska pehely 80—100 forint, fehér rongy 5—6 ft, hosszu lószőr 80—100 ft, kurta 30—35 forint.

Heti naptár.

— Aprilis. —

Nap	Kath. és prot.		Görög		Időjárás.
Vasárnap	19	Emma	7	E. 1. Gy.	19. 20. 21. 22. zordon hideg. 23—25-ig meleg, borult esős idő.
Hétlő	20	Ágnes	8	Herodot	
Kedd	21	Anselmus	9	Eupsich	
Szerda	22	Gusztáv	10	Terent	
Csütörtök	23	Adalbert	11	Antipus	
Péntek	24	György	12	Vazul	
Szombat	25	Márkus	13	Artemin	

Vasuti és szekér-posta

MENETREND.

I. ***Vasuti menetrend.*** Nagy-Váradról Pestre. Indul d. e. 11 óra 22 p., — este 9 ó. 5. p. — Érkezik d. u. 4 óra 47 p., — reggel 5 ó. 6 p. — Váradról Kolozsvárra. Indul reggel 5 ó. 25 p., d. u. 5 ó. 10 p. — Érkezik d. e. 10 ó. 42 p., este 8 óra. — Váradról Csaba, Szeged, Eszékre: Indul reggel 9 ó. 11 p., — d. u. 5 ó. 5 p. — Érkezik d. e. 11 ó., — estz 8 ó. 15 percz.

II. ***Level- és szekérposta menetrend.*** Váradról Telegd, Élesd és Feketetóra: Indul a Kolozsvári vonattal, érkezik ugyanazzal. — Váradról Magyar-Czéke, Belényesre: Indul reggel 7 ó., érk. d. u. 4 ó. — Váradról Szalontára, Csaba, Arad, Szeged, Eszékre: Indul az alföldi vonattal, érkezik ugyanazzal. — Váradról B.-Ujfalu, Bárándra: Indul a pesti vonattal, érkezik ugyanazzal. — Váradról Bihar, Székelyhid és Szalacsra: Indul este 6 órakor, érkezik d. u. 4 órakor.

Lotteria huzások.

Lemberg, ápril. 15.	**29.**	**53.**	**69.**	**3.**	**75.**
Prága, ápril. 15.	**56.**	**82.**	**17.**	**15.**	**40.**
Temesvár, ápr. 18.	**2.**	**63.**	**41.**	**12.**	**69.**
Bécs, april. 18.	**76.**	**23.**	**48.**	**66.**	**70.**

Felelős szerkesztő s kiadó tulajdonos:

Holnapy Ákos.

HIRDETÉSEK.

A debreczeni

könyv-, kő-műnyomda s kártyagyári részv. társulat

KÖNYV- és KŐNYOMDÁJA

ajánlkozik **mindenféle nyomtatvány** gyors és jutányos áron elkészitésére.

☛ Üzlet helyiség — hová a megrendelés czimzendő — főpiacz, Sz. Nagy Károly ur házában, a reform. nagytemplom mellett. ☚

(5) 1—0

Az igazgatóság.

Hirdetmények közlését

a **legolcsóbb áron** elvállalja

a „Polgár“ kiadó hivatala.

☛ **Egyszeri hirdetés** (egy hasábos 24 petit sornyi terjedelem) **2 frt.** és **30 kr.** bélyegdij.

☛ A hirdetési dijak mindig előlegesen fizetendők. ☚

(4.) 1—0.

Az I-ső n.-váradi ügyvédi- és ügynöki-iroda.

Egy nemzet szellemi s anyagi jólétének előmozditásában, helyes közigazgatási s törvénykezési rendszere mellett, különösen a kereskedelem főtényezőként szerepelvén, minthogy ez alapon **a jogtudomány és közgazdászat együttes fejlesztésének szüksége** csaknem a mindennap előforduló ilynemü igények adataival indokolható, ennélfogva alig lehet eset arra, hogy szellemi müveltségünk fejlesztése, anyagi helyzetünk kérdésétől elvontan okszerüleg még csak szóba is hozathassék, miután bármely tekintetbeni előretörekvésünk oly aránylagos anyagi áldozatokkal van összekötve, melyekhez csak a kereskedelem, mint a gazdálkodás legfőbb tényezője körében találunk mindannyiszor kisegitést, s igy e két tényezőnek minél behatóbb ösmerete és szélesebb körü müvelése folytán érhetjük el azon módot, melylyel nemzeti nagyságunk nemcsak képzelve, de valósággal meg is testesitve leend.

Miből folyólag alulirt, midőn **ügyvédi irodámat ügynöki irodával összekötve,** szolgálatomat a n. é. közönségnek ez irányban is felajánlanám, azon remény kecsegtet, miként vállalatommal bár közvetlen az egyes feleknek, közvetve azonban a közügynek leszek némileg hasznára.

Az „Első nagyváradi ügyvédi- és ügynöki-iroda“ czéljául tüztem ki, a vidéki ügyes-bajos egyéneket a jövés-menés és utánjárás folytáni időtöltés, s ezzel járó terhes költségektől megmenteni, gyors, kimeritő és alapos tudósitásokkal szolgálni, és hol akadályozva lennének, képviselni.

Miért is vidéki ügyvédtársaimtól, egyletek, társulatok, közegek és magánzóktól **elfogadok minden megbizásokat**, melyek törvénykezési vagy közigazgatási ügyekben a **nagyváradi és belényesi kir. törvényszékeknél**, vagy ezek telekkönyvi osztályainál, továbbá a járásbiróságok, adó- vagy jövedéki hivataloknál, egyleteknél és társulatoknál közbenjárást, szorgalmazást, értesitéseket, vagy helyettesitést stb. igényelnek.

Felvilágositást adok szóval vagy irásban tett kérdésekre (kivánság szerint távirati uton is) jószágok és házak el- vagy bérbeadására nézve.

Elvállalom és eszközlöm **fekvő vagy ingó javak eladását vagy megvásárlását, bérbeadását vagy vételét.**

Eszközlök **kölcsönvételeket** pénzintézetektől vagy magánosoktól, nagyobb vagy kisebb összegekben, testületek vagy magánosok részére, jelzálogi vagy egyéb biztositékok mellett, továbbá **tüz- és jégkár, valamint élet elleni biztositásokat.**

Az ügyvédi- s ügynöki-iroda mérsékelt dijjegyzéke és a megbizott ügyekbeni lelkiismeretes gyors- és pontos eljárása azon reményre jogositja alulirtat, hogy a n. é. közönség számos megbizásaival fog találkozni.

A dijak előre küldendők be s esetleg fizetendők le.

Tisztelettel

Holnapy Ákos,

köz- és váltó-ügyvéd,
az „I. nagyváradi ügyvédi- s ügynöki-iroda“ tulajdonosa.
Felső-Pecze-utczán.)

(1) 1—0

PÉNZKÖLCSÖNT

32 évre, 6% **kamat mellett**, a jelzálogi biztositék egyenes adójának 100-szoros becsüje feléig; **habár a birtokok terhelve lennének is,** 1000 frttól kezdve,

bármily magas összegekben,

a megbizástól számitva 20 nap alatt mérsékelt eljárási dijért **szerez az**

I. n.-váradi ügyvédi s ügynöki iroda.

(Felső-pecze-utcza 89. sz. a.)

(2) 1—0

Eladó házak

a legkedvezőbb feltételek alatt megvásárolhatók.

Bővebb értesitést ad

Az I. n.-váradi ügyvédi s ügynöki irodájába.

(Felső-pecze-utcza 89. sz. a.)

(3) 1—0

Debreczen, 1874. Nyom. a részv. társ. nyomdájában.

I. évfolyam.

Előfizetési
Helyben kihordás nélkül
" " "
" " "
Vidékre vagy helybe
1 évre 6 frt. — kr. ½
¼ évre 2 frt
Szerkesztő és kia
N.-Várad, felső Pecze-u
Előfizetk
minden postahivatalnál, u

Nagyvá

Egyenlőség!....
E sokat jelentő s
először nagyhazánkfi
jos ajkairól viharzott
életet volt hivatva kö
a szabadságra utalt h
nek; meg kell valla
még nem érheté el
teljesedését, melyre
anyagilag önállóságr
ságnak mindenese
lenne.

Az előitételek,
előjogok nálunk még
renden vannak, s az
képződő külön társa
lyok a tömörülés
üdvös eszméjét érvén
nem hagyják, s egész
kenység életerején rá
valódi érdemeknek ny
becsülés és tisztelet h

Pedig az ország
1848 óta is oly n
igazolá nemzeti müvel
haladottságát, s mely
talmak intéző körében
szer adá befolyásána
mérvü jeleit, s melyn
sége s önállóságra lett
még ellenségei részé
nathatott kétségbe;
mint szellemi müveltsé
ben sem áll azon p
nél a születési előjo
dani katonai érdemek
kötött becsülést a né
gának s szükebb k
müveltségének lehetne
az e téreni czinizmusk
nesen csak az intéző
hatók, kiknek szükk
ezen régi szokáshoz n
kodás folytán, egyene
jólétünk előhaladásána
dályára, holott könnye
hatnák, hogy amenyib
lőség s általános jogo
a világ teremtetése i
dőn az emberiség még
lan s müveletlen volt,
dalmi rend fentartásáná
tékeny szerepet játszot
nyivel inkább van er
jelen nemzedék, melye
felvilágosodottság s rea
kal jobban megtanita
merni, hogy sem az

TÁRCZ

Sir Hali

— Fresco. —

Reggel lett. Sir John H
kállal benött arczát kidugta a
s egy rettenetest ásitott. Majd
kisded szobácskában, türelmetl
— Hope, hallod, Hop
Az ajtó felnyilt s egy
őszbeborult szolga lépett be.
Sir parancsolt?...
— Iróasztalomon egy le
fogsz vele Via annunziat
házba, — s átadod a kinek sz
— Yes, sir.
Egy másodpercz és sir
sárga szemei lezáródtak, s
ábrázata ujfent a kopott sel
merült. Hope pedig elkezdet
— Öt éve szolgálom, t
ját, ismertem mind a kettőt.
Az atyjának nem volt annyi
gara — — de talán a szive
Aludjál, jó sir John Halifax
levél egy piziparányit. Isme
szetedet. Mindenekelőtt kiti
kákat, megtöltöm a három l
kot s töltök vizet a theáskar
S ugy tett, ahogy mon
A vastagtalpu, nagy fe
vert skót topánka csakhan
pórköntösétől, s ugy tündö
az öreg Hope bele nézett,